

IN WOORDEN DICHTEN

ROBIN BLOCK (1980)

‘Veel belangrijke verhalen, gebruiken en tradities die schuilgaan achter de grotere geschiedenis worden niet opgeschreven, maar mondeling overgeleverd van generatie op generatie; van grootouders naar kinderen naar kleinkinderen.

Dit ‘immateriële erfgoed’ vind je niet altijd terug in de vitrines van musea of in schoolboeken. Als gevolg van het moeten aanpassen aan de Nederlandse samenleving is het lange tijd binnenshuis gebleven, of zelfs bewust weggestopt. Met het ontvallen van de eerste generatie, dreigen belangrijke verhalen verloren te gaan.

‘Levensverhalen op het kruispunt’ maakt daarom de jonge generatie drager van deze verhalen, waardoor ze ook echt voelbaar worden en bespreekbaar blijven, niet alleen binnen de eigen gemeenschap, maar onder alle Nederlanders.’

www.robinblock.nl

ESTHER PÖTTGER (1985)

bekend als 'PhOEbeTRY'

'Als dichter geef ik vooral ongehoorde verhalen het podium. Uit de schaduw, in het Licht! Steeds meer ontdek ik dat mijn achtergrond, de Indische geschiedenis, een enorme bron is van dit soort verhalen. En ondanks het oude 'Indisch zwijgen' komen ze gelukkig steeds meer bovendrijven. Zo ook bij deze sterke, Indische moeders van ons.

Maar wat kunnen wij als volgende generaties van hen leren? Met die vraag ben ik de 'Sioh Mama, Levensverhalen op het Kruispunt' gaan lezen. Dát wilde ik vastleggen in mijn gedicht. Met mevrouw Walsarie Wolff voelde ik meteen verbondenheid. In het hare herken ik veel van het verhaal van mijn vader: als klein kind in een Japans kamp, een nieuw leven opbouwen in Nieuw-Guinea, een leven lang leren en vooral: niet blijven hangen in het verleden.

Lieve mevrouw Walsarie, uw kracht en vermogen om uzelf steeds opnieuw uit te vinden in elke omstandigheid waar het leven u maar mee confronteerde, zijn een inspiratiebron. Makasih voor de lessen en uw openheid waardoor iedereen deze nu kan blijven koesteren.'

JANGAN LUPA

*Ayo Bu¹, vertel me
van uw waar, wanneer en
uw hoe en wat u mij graag mee wil geven
zeg me: wat mag ik leren
van deze onderwijzers
welke belangrijke les
staat geschreven, mag ik lezen
tussen uw levensregels?*

Nou, als nona kecil²
moest ik van huis
naar Nieuw, naar nieuwer
reizen, altijd in beweging blijven
onthoud maar goed:
'sta niet te lang
stil-stand verkramp't

Want weet je, meis,
in die eerste jaren
nog vóór mijn jonge beverleven³
kreeg ik al taaie stammen door te knagen
leerde ik dikke dammen bouwen
om de kracht van het almaar stijgend water
aan de lippen tegen te houden
om de takken juist te plaatsen
een flinke teug door de neus
longen uit, innnnn... de adem

En het besef van wat het was
dat al die tijd mijn koers bepaalde
- zorgde dat ik niet verdwaalde
niet verzandde in verdriet -
komt pas nu ik achterom kijk
altijd ingesteld op 'positief'
continu op 'hier en heden'
net zoals de sterke vrouwen
die vóór mij in de bloedlijn
nooit bogen voor verleden

Jangan lupa: niet vergeten
in elke richting van de wind
waar hij je dan ook voert
in rep en roer of reine rust
onwelkom, ver van warm
of paradijs met open arm
dat jouw pad jóú vindt
altijd
waar je dan ook landt

PhOEbeTRY: www.mesmewriting.nl
Facebook: @byphoebetry
Instagram: @mesmewritingnl

¹ 'Ayo Bu' betekent 'kom mevrouw':
als uitnodiging voor mevrouw Walsarie
om haar verhaal te vertellen

² 'nona kecil' betekent 'klein meisje'

³ 'beverleven' verwijst naar de term
'bevers' als aanduiding van de
leeftijdsgroep van 5-7 jaar binnen
de padvinderij: een beweging en
manier van leven die belangrijk is
voor mevrouw Walsarie

IRENE VLOERBERGH (1978)

‘Een voorwerp dat ik associeer met de verhalen van de vrouwen is de Adelaarsveer. Deze staat symbool voor wijsheid, (veer-)kracht, respect, leiderschap en onze connectie met God, kwaliteiten die ik herken in de verhalen van de vrouwen. Adelaarsveer wordt ook gebruikt als talking feather, waarbij degene die hem vast heeft mag spreken – of zwijgen. Een nog altijd actueel thema voor naoorlogse generaties.

Het verhaal van mevrouw Verschoor is de inspiratie voor mijn gedicht. Wat me het meest raakt is haar wijsheid; dat we terug kunnen keren naar onze heelheid als we de verantwoordelijkheid nemen onze trauma’s te verwerken, onder andere door te praten, te delen. Dat dankbaarheid en dienstbaarheid ons helpen God te eren door onze Goddelijkheid te verwezenlijken. Mijn gedicht gaat over die weg terug naar heelheid. Het is gebaseerd op een beeld dat mevrouw Verschoor gemaakt heeft.

EVENBEELD

gehurkt is veiliger
klein en onzichtbaar
alles wat ik heb dicht bij mijn hart
mijn zachte stem alleen hoorbaar voor mijn vriendinnetje naast mij

gebogen is gevaarlijk
te groot, te zichtbaar
(straks wordt Mama gestraft door mij)
mijn hart zo wél een beetje beschermd
mijn stem nauwelijks hoorbaar

maar ik kan zo niet blijven staan

met elk stukje dat ik uitspreek
wordt mijn stem krachtiger
met elk stukje dat ik aanga
sta ik wat minder gebogen

totdat ik met mijn hart volledig open
eindelijk
rechttop sta

VALÉRIE KOPIJN (1992)

werkzaam bij Jong1508

‘Voor het schrijven van *stukjes* liet ik mij inspireren door het levensverhaal van Mady Schoenmaker-Ament. Haar herinneringen aan de oorlog raakten mij diep, vooral dat zij soms met wel tachtig mensen in één huis woonde. Dat riep direct de verhalen op van mijn oma, oudtante en overgrootmoeder die als buitenkampers onder vergelijkbare omstandigheden leefden.

In haar eenzaamheid, moeite met hechten en het zichzelf steeds wegcijferen herkende ik de echo’s van mijn eigen familie. Toch sprak ook haar veerkracht uit elk fragment. Die combinatie van pijn en kracht raakte mij zo diep dat mijn writer’s block brak, en *stukjes* ontstond.’

STUKJES

Steeds op weg naar een andere plek.
Niet naar huis maar met familie.
Familie was je thuis.
Familie vormde de muren die ontbraken.

Maar als ook je familie wegvalt,
wie is er dan om over je te waken?

Muren afgebroken.
Een familie in stukjes.
En elk stukje,
steeds op weg van plek naar plek.

Bouw je dan je eigen muren,
je eigen schild?

Kies je dan zelfstandig voor die veiligheid,
die je als kind had gewild?

Je eigen stukje muur,
neem je in je tere handen mee als houvast.

Totdat je een stukje vindt,
dat erbij past.

Die muren om je heen,
mag je nu laten zakken.

Om liefde te mogen geven,
een nieuwe betekenis aan het leven.

Om thuis aan jezelf en een ander te geven.

